

عبور از خطوط قرمز: تشدید تنش‌ها در سوریه

به قلم مایکل آیزنستات (/fa/experts/maykl-ayznstat-0/), مایکل نایتز (/fa/experts/maykl-naytz-0/)

۱۳ فوریه ۲۰۱۸

همچنین دست‌یافتنی به

(English (/policy-analysis/crossing-redlines-escalation-dynamics-syria /
العربية (/ar/policy-analysis/tjawz-alkhtwt-alhmra-dynamykyat-altsyd-fy-swrya/)

درباره نویسنده

مایکل آیزنستات (/fa/experts/maykl-ayznstat-0/)

مایکل آیزنستات هموند دیوید کان و داگلاس کان و مدیر برنامه مطالعات امنیتی و نظامی انستیتو واشنگتن است

مایکل نایتز (/fa/experts/maykl-naytz-0/)

مایکل نایتز یکی از همکاران ارشد انستیتو واشنگتن و متخصص امور نظامی و امنیتی عراق، ایران، یمن و کشورهای عربی خلیج است

دکتر نایتز بارها عراق، یمن و کشورهای خلیج فارس سفر کرده و به طور منظم در خصوص سیاست گذاری های دولت ایالات متحده، کمیته های کنگره و افسران نظامی آمریکا در امور امنیتی منطقه

تحلیل کوتاه

تهران و متحدانش بار دیگر آمریکا و اسرائیل را خواهند آزمود که این خود نیازمند واکنش‌های بازدارنده- محکم منسجم و توأم با تجدید پیمان و اطمینان بخشی سیاسی به متحدان دو کشور است

در هفته گذشته شاهد دو رخداد عمده توأم با تلفات انسانی در سوریه بودیم که نیروهای هوایی آمریکایی و اسرائیلی در آن دخیل بودند. هر یک از این اتفاقات واکنشی بود به اقدامات آزمایشگرانه نیروهای سوری، ایرانی و روسی و احتمالاً شاهد آزمایش‌های دیگری نیز در آینده خواهیم بود.

تجسس در اسرائیل

در سپیده دم ۱۰ فوریه شیئی پرنده که به پهپاد سیمرغ ساخت ایران می‌مانست وارد فضای بخش شمال شرقی اسرائیل گردید. طبق گفته منابع نظامی اسرائیلی این پهپاد از یک مرکز کنترل زمینی سیار متعلق به سپاه پاسداران انقلاب اسلامی واقع در پایگاه هوایی تیاس سوریه در نزدیکی پالمیرا هدایت می‌شد. این پهپاد پس از ورود ظرف ۹۰ ثانیه توسط بالگردهای آپاچی ارتش اسرائیل برفراز دره بیت شان سرنگون شد. سپس ارتش اسرائیل ۸ جنگنده اف-۱۶ خود را برای حمله به پایگاه تیاس [1] (#_edn1) فرستاد.

در پاسخ سوریه به سوی جنگنده‌های مذکور موشک زمین به هوای سام [2] (#_edn2) شلیک کرد که برخی از این موشک‌ها در شمال اسرائیل فرود آمد و موجب به صدا در آمدن آژیرهای سیستم دفاعی غیرنظامی در این کشور شد. ظاهراً یکی از جنگنده‌های اف-۱۶ که

مشغول ارزیابی میزان خسارات وارده بر اهداف خود بوده به خاطر تعلل در خروج از منطقه با شلیک یک موشک سام-۵ ساقط گردید ولی دو خلبان آن سالم در خاک اسرائیل فرود آمدند

خیلی زود با حمله ارتش اسرائیل به ۱۲ مجموعه هدف در داخل سوریه از جمله پایگاه‌های دفاع هوایی در نزدیکی دمشق و درعا و نیز سه پایگاه نظامی تل المانع [3] (#edn3). الدیماس [4] (#edn4) و تل ابوثعلب [5] (#edn5) که مراکز ستادی نیروهای ایرانی در آن‌ها واقع بود بر دامنه تشنج افزوده شد. سامانه پدافند هوایی سوریه مجموعاً بیش‌تر از ۲۰ موشک زمین به هوای سام ۳، سام ۵، سام ۶ و سام ۱۷ را به سوی جنگنده‌های اسرائیلی شلیک کرد. تا کنون هیچ مدرکی دال بر نقش موشک‌ها و رادارهای تحت کنترل روسیه در سقوط اف-۱۶ اسرائیلی در دست نیست.

اعمال فشار بر متحدان آمریکا

در شب ۱۸ بهمن (۷ فوریه) یک ستون نظامی تحت فرمان ایران با توپخانه به سوی نیروهای دموکراتیک سوریه شلیک کردند این نیروها تحت حمایت ایالات متحده هستند و در جنوب دیرالزور هشت کیلومتری شرق رودخانه فرات که منطقه خط تماس و هشدار بین واشنگتن و مسکو برای پرهیز از برخورد است مستقرند. سپس این ستون نظامی با تانک‌های تی ۵۵ و تی ۷۲ به سوی مواضع نیروهای دموکراتیک سوریه و میدان‌های نفتی نزدیک آن در طایفه جزیره [6] (#edn6) پیشروی کردند. بر اساس گزارش‌های خبری و رسانه‌های اجتماعی این ستون نزدیک به ۵۰۰ نیرو بوده و متشکل از جنگجویان افغان از لشکر فاطمیون تحت رهبری سپاه پاسداران نیروهای کمکی قبایلی عرب که اخیراً جذب لشکر شبه نظامیان الباقر به فرماندهی افسران ایرانی شده‌اند. نظامیان دولتی سوری نیروهای کمکی موسوم به «شکارگران داعش» که از سوی روسیه تجهیز شده‌اند و نیز جنگجویان اجیر روسی مربوط به شرکت امنیتی گروه واگنر [7] (#edn7) بود.

نیروی هوایی و توپخانه ایالات متحده به نیروهای مهاجم حمله کرده نزدیک به ۱۰۰ نفر از جمله حدوداً ۳۰ نیروی دولتی ۴۰ نیروی دیگر سوری و ۳۰ تن از جنگجویان اجیر روسی را کشتند (البته برخی از گزارش‌های رسانه‌ای تعداد کشته‌شدگان روسی را بیش‌تر برآورد کرده‌اند احتمالاً به این دلیل که جنگجویان سوری تجهیز شده توسط روسیه را نیز در شمار آورده‌اند). به علاوه در این حمله حدود ۲۰ وسیله نقلیه شامل ۹ عدد تانک نیز نابود شد. در این نبرد ارتش آمریکا با استفاده از جنگنده‌های اف ۱۵ و اف ۲۲ هواپیمای توپدار AC-130 شامل بالگردهای آپاچی و توپخانه تفنگداران دریایی از قدرت مسلط آتشباری خود بهره گرفت تا پیامی محکم به جانب مقابل فرستاده باشد.

محاسبات سپاه پاسداران

به نظر می‌آید که سپاه پاسداران در پشت اقدامات تحریک‌آمیز اخیر قرار داشته و این امر با سابقه طولانی آن در انجام عملیات پهپادها در داخل سوریه و نقش رهبری‌کننده‌اش در روند هماهنگ کردن عملیات تهاجمی رژیم اسد در جنوب دیرالزور همخوانی دارد. پرسش این است که اگر این دو اقدام آزمایشگرانه با هم مرتبطان ارتباطشان چگونه است

یک چیز روشن است: هر دو رویداد در زمانی اتفاق می‌افتد که اعتماد به نفس ایران به طور فزاینده‌ای افزایش یافته است چون تصور می‌رود که مداخله‌اش در سوریه رژیم اسد را حفظ کرده حضور ایالات متحده را به یک ناحیه کوچک در شمال شرق سوریه محدود ساخته و اجازه تاسیس پایگاه برای اجرای عملیات علیه اسرائیل را به دست آورده است. اکنون سپاه پاسداران می‌تواند به طور مستقیم در مورد اسرائیل اطلاعات به دست آورده به تقویت و تأمین مجدد حزب الله لبنان از راه زمینی بپردازد و بلندی‌های جولان را به طور بالقوه به یک جبهه فعال نظامی تبدیل کند.

به علاوه هرچند در گذشته نیز پهپادهای سوریه و حزب الله بر فراز اسرائیل پرواز می‌کردند نخستین بار است که یک پهپاد ایرانی وارد حریم فضایی این کشور می‌شود. ظاهراً پهپاد مذکور از طریق شمال غرب اردن وارد فضای اسرائیل گردیده تا احتمالاً [اسرائیل] را غافلگیر ساخته در مورد مبدا پرواز خود ابهام و سردرگمی ایجاد نماید و واکنش اسرائیل به این اتفاق را پیچیده سازد و ترتیبات دفاعی این کشور در آن سو را محک بزند. این واقعیت که پهپاد خیلی زود ساقط گردید گواه آن است که احتمالاً قبل از ورود به حریم هوایی اسرائیل ردیابی شده بود و بسیاری از امکانات رادارگریزی پهپاد آمریکایی را که الگوی ساخت پهپاد ایرانی بوده در خود نداشت (منظور پهپاد RQ-170 است که در سال ۲۰۱۱ به دست ایران افتاد). بررسی‌های فنی لاشه پهپاد احتمالاً برخی پرسش‌ها درباره مأموریت پهپاد و مسلح بودن یا نبودن آن را روشن خواهد ساخت. فارغ از این نکته این اتفاق نشان داد که ایران اکنون اراده و توانایی استفاده از سوریه به عنوان پایگاهی برای عملیات در داخل اسرائیل را دارد و این می‌تواند سرآغاز مرحله جدیدی از تنش بین این دو دشمن باشد.

هر دو برخورد اخیر پرسش‌هایی فوری در مورد حرکت‌های بعدی ایران و نقش بالقوه روسیه مطرح می‌سازد:

هدف ایران از مأموریت پهپادش چه بود اگر تهران به دنبال جمع‌آوری اطلاعات بود می‌توانست از پهپادهای کوچک‌تری استفاده کند که حزب الله پیش‌تر برای نفوذ به حریم هوایی اسرائیل به کار گرفته است. در عوض از یک سیستم آزمایش نشده یعنی سیمرغ استفاده کرد. شاید ناکامی اسرائیل در ساقط کردن پهپاد نفوذی حزب الله در جولای ۲۰۱۶ مقامات سپاه پاسداران را متقاعد ساخت که یک سیمرغ «مخفی» به‌ویژه با استفاده از عنصر غافلگیری می‌تواند بدون مانع به عملیات بپردازد. شاید هم انگیزه آن‌ها از این کار کسب یک پیروزی تبلیغاتی پس از شکست در عملیات دیرالزور بود. به هر حال پهپاد مذکور در ارتفاعی پرواز می‌کرد که برای هر نوع مأموریت اکتشافی یا ضربتی بسیار پایین به حساب می‌آید.

آیا میل ایران به ریسک‌پذیری افزایش یافته است حتا با فرض اعتقاد ایران به عدم شناسایی پهپادش این عملیات کاملا مخاطره‌آمیز و غیر معمول بود به‌خصوص اگر به استراتژی کارآمد سپاه برای استفاده از نیروهای نیابتی توجه شود. حملات ارتش اسرائیل -که بنا به گزارش‌ها موجب کشته شدن تعدادی از نیروهای ایرانی شد- چگونه بر ریسک‌پذیری ایران در آینده تاثیر خواهد گذاشت و چرا حزب الله به نیابت از حامی خود واکنشی نشان نداد

در گذشته معمولا ایران در برابر مواجهه شدید عقب‌نشینی کرده تا در زمان و مکان دیگر برخی اوقات با ابزار متفاوت حریف را به مبارزه طلبید. کشته شدن نیروهای ایرانی شاید سپاه پاسداران را وادارد که در فرصتی دیگر انتقام خونشان را بگیرد اما حزب الله در حال حاضر احتمالا ترجیح می‌دهد که با توجه به در پیش بودن انتخابات از افزایش تنش در مرز لبنان اجتناب کند. به رغم انتقادات داخلی از فعالیت‌های نظامی فرامرزی در جریان تظاهرات اخیر در ایران به نظر نمی‌آید که سپاه پاسداران قصد کاهش مداخلات در خارج را داشته باشد.

حساب و کتاب مسکو چیست کرملین احتمالا می‌داند که جنگجویان اجیر روسی در عملیات دیرالزور شرکت داشتند. با این حال رییس ستاد نیروهای هوایی اسرائیل گفت که مسکو دخالتی در ماجرای پهپاد نداشت و نیز به مقامات روسی در مورد عملیات تلافی‌جویانه اسرائیل اطلاع داده شد. با این همه شاید ایران چنین محاسبه یا سوء محاسبه کرده بود که حضور روس‌ها در عملیات دیرالزور و یا در پایگاه تیاس مانع از واکنش واشنگتن و اسرائیل خواهد شد.

توصیه‌ها برای سیاست‌گذاری

از آنجا که ایران احتمالا بازهم آمریکا و اسرائیل را در مورد خطوط قرمزیشان در سوریه خواهد آزمود دولت ترامپ باید رویکرد منسجم‌تری در پیش گیرد که شامل تدابیر زیر باشد:

- **از اعتبار به دست آمده در عملیات دیرالزور استفاده کند و با انسجام و مداومت بیش از پیش خطوط قرمز را کنترل کند.** ایالات متحده باید در برابر کاربرد تسلیحات شیمیایی در آینده دست به حملات نظامی بزند. گسترش دامنه این حملات به عوامل ایرانی و یا جنگجویان غیر ایرانی تحت امرش که از نیروهای رژیم اسد حمایت می‌کنند قابل توجه خواهد بود. به علاوه حمله به اهداف ارزشمند ایرانی که دخالت مستقیمی نیز در چنین اقدامات تحریک‌آمیزی نداشته باشند محاسبات ایران را پیچیده‌تر و پیش‌بینی حملات ایالات متحده را دشوارتر خواهد کرد.
- **برای چالش غیرمستقیم نسبت به حضور ایالات متحده در مناطق تحت کنترل نیروهای دموکراتیک سوریه آماده شود.** ممکن است ایران به عراق فشار آورد که خط تدارکاتی آمریکا بر رود دجله را ببندد. علاوه بر حمایت از نیروهای میانه‌رو در بغداد واشنگتن باید مسیر جایگزینی برای تضمین بقای حضورش در سوریه از طریق خاک ترکیه نیز پیش‌بینی کند. برای این کار باید به آنکارا اطمینان بدهد که عناصر کرد در رهبری نیروهای دموکراتیک سوریه را مهار خواهد کرد و آن‌ها را تحت فشار قرار خواهد داد تا با حزب کارگران کردستان (پ.ک.ک) قطع ارتباط کنند.
- **از نیروهای مخالف در جنوب غرب استان درعا حمایت کند.** سپاه پاسداران و هم‌پیمانانش ممکن است به زودی منطقه نزدیک به مرز اردن را مورد توجه قرار دهند و تلاش کنند آن را به دو بخش تقسیم کنند. از این رو ایالات متحده در این منطقه و سایر نقاط سوریه باید به طور محدود برنامه آموزش و تجهیز گروه‌های شبه نظامی غیرسلفی را به عنوان بخشی از اقدامات گسترده‌تر در جهت زمین‌گیر کردن عوامل طرفدار رژیم و سلب توانایی‌شان در ایجاد مشکل برای نیروهای آمریکایی و یا کشورهای همسایه را در دستور کار خود قرار دهد.
- **به متحدین خود اطمینان خاطر دهد.** این به معنای حمایت فعال از واکنش‌های اسرائیل در برابر ایران و حزب الله در صورت به چالش

- کشیدن امنیت و حاکمیت ملی ان است و نیز کمک به اردن در محافظت از حریم هوایی اش در برابر دست‌اندازی‌های ایران
- به طور علنی عواقب افزایش تنش‌ها را خاطر نشان سازد و واشنگتن باید آشکارا تصریح کند که اگر نیروهای ایرانی و یا نیروهای نیابتی این کشور دامنه تنش و مناقشه با اسرائیل را گسترده‌تر سازند در نتیجه چنان ضعیف خواهند شد که حتی دستاورد هاپی که به سختی در نبرد با نیروهای شورشی در سوریه به دست آورده‌اند ممکن است به خطر افتد
 - به روسیه نشان دهد که ایالات متحده فعالانه از منافع خود در سوریه دفاع خواهد کرد در عین حال واشنگتن باید در تجدید تلاش‌های دیپلماتیک برای مدیریت و حل منازعه سوریه و پرهیز از مواجهه خطرناک دو کشور با روسیه همکاری کند

مایکل آیزنستات پژوهشگر هموند برنامه کاهن (Kahn) و مدیر برنامه مطالعات نظامی و امنیتی در موسسه واشنگتن و نویسنده گزارش اخیر آن زیر نام «عقاومت منطقه‌ای عقب‌گرد هسته‌ای: استراتژی جامع برای ایران در وضعیت آشفته» است

مایکل نایتز پژوهشگر هموند برنامه لافر (Lafer) در موسسه واشنگتن است

[1] [Tiyas_#](#) (ednref1)

[2] [SAM_#](#) (ednref2)

[3] [Tal al-Mane_#](#) (ednref3)

[4] [Dimas_#](#) (ednref4)

[5] [Tal Abu al-Thaalab_#](#) (ednref5)

[6] [Tabiyah Gazirah_#](#) (ednref6)

[7] [Wagner Group_#](#) (ednref7)

RECOMMENDED

BRIEF ANALYSIS

[Iran Takes Next Steps on Rocket Technology](#)

فوریه ۲۰۲۲

◆
Farzin Nadimi

(/policy-analysis/iran-takes-next-steps-rocket-technology)

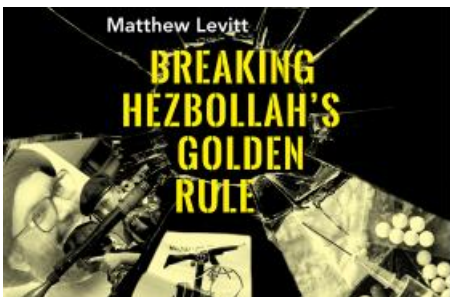
BRIEF ANALYSIS

Saudi Arabia Adjusts Its History, Diminishing the Role of Wahhabism

فوریه ۲۰۲۲

◆
Simon Henderson

(/policy-analysis/saudi-arabia-adjusts-its-history-diminishing-role-wahhabism)

ARTICLES & TESTIMONY

Podcast: Breaking Hezbollah's Golden Rule

فوریه ۲۰۲۲

◆
Matthew Levitt

(/policy-analysis/podcast-breaking-hezbollahs-golden-rule)

TOPICS

(/policy-analysis/nzamy-w-amnyty/) نظامی و امنیتی

(/policy-analysis/rwabt-rb-w-asrayyl/) روابط عرب و اسرائیل

REGIONS & COUNTRIES

(/policy-analysis/ardn/) اردن

(/policy-analysis/asrayyl/) اسرائیل

(/policy-analysis/ayran/) ایران

(/policy-analysis/swryh/) سوریه

(/policy-analysis/lbnan/) لبنان